

Jana Čižmářová: Keltové, Brno a hvězdy

Práce Jany Čižmářové vznikla v rámci 80. výročí výzkumu významné moravské nekropole z doby laténské v Brně-Maloměřicích. Zároveň se jedná o doprovodnou recenzovanou publikaci k nové výstavě Moravského zemského muzea otevřené 10. listopadu 2021. Jejím cílem je přehledná a srozumitelná prezentace dosavadních zjištění nejen odborné, ale i širší laické veřejnosti.

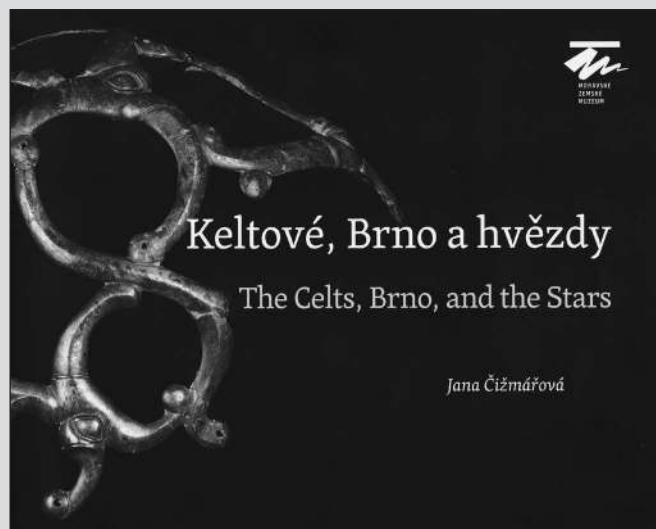
Publikace je rozdělena do tří (resp. včetně závěru do čtyř) hlavních částí. V počáteční kapitole nazvané *Stručný náhled do historie* je čtenář v obecné rovině seznámen se základními aspekty mladší doby železné. Obsahuje stručné informace o formování laténské kultury, jejím průběhu, inovacích, sídlištích a samozřejmě pohřebních zvyklostech. Nechybí ani přehled nejzásadnějších historických událostí a to expanze keltských kmenů a jejich rozšíření po Evropě. V této části autorka vhodně upozorňuje na složitost vnímání etnicity doby laténské, která je dnes v odborných kruzích hojně diskutovaným tématem. V zájmu „zvyklostí“ v moravském prostředí a zpřehlednění textu pro laického čtenáře však nadále pracuje s konvenčními pojmy „Kelt“ a „keltský“.

Patrně z důvodu zjednodušení textu zde došlo k ne zcela správné formulaci ohledně keltských mincí (str. 13). Autorka uvádí, že vlastní produkce keltských ražeb započala až od 2. stol. BC, ovšem standardně se dnes usuzuje spíše již na 2. pol. 3. stol. BC (cf. *Militký 2018, 13*).

Hlavní část publikace se již plně zabývá maloměřickým pohřebištem a lokalizací nález konvice.

J. Čižmářová zde, vedle práce vedoucího výzkumu J. Poulika (1942), čerpá z vlastního komplexního vyhodnocení (*Čižmářová 2005*). Podkapitoly 2.1 – 2.3 jsou věnovány okolnostem a kontextu objevu hrobových celků. Nechybí ani pohled na historii výzkumu, tedy stavu před a během výstavby budoucího maloměřického nádraží započaté v roce 1938. Celkem bylo odhaleno

kolem 20–40 let, jediný jedinec byl starší 60 let. Zcela pak chybí pohřby dětí (0–14 let). Na základě chronologicky citlivých hrobových předmětů byla stanovena doba trvání pohřebiště. To existovalo především v rámci stupně LT B, přičemž nejstarší pohřby náleží mladší části LT B1, nejmladší pak spadají snad do přechodu LTB2 a C1.

76 hrobů, ovšem pohřebiště nebylo jistě zachyceno v úplnosti. Z vyhodnocení se dozvídáme, že birituální pohřebiště se, až na dále zmíněné zajímavosti, ve své podobě příliš neliší od jiných nekropolí doby laténské na Moravě. Dále je ve stručnosti představen hrobový inventář (kap. 2. 4). Ten zahrnuje jak kruhové šperky (nárámky, nánožníky, nápažníky, nákrčníky, vzácné i prsteny), tak také spony, militaria, opasky a v omezeném množství i keramické nádoby. Na toto téma plynule navazují kapitoly o společenské postavení zesnulých na nekropoli. Z dostupných dat vyplývá výraznější zastoupení bojovníků (kolem 25 %) a o něco méně se objevují ženské hroby s bohatou garniturou. Průměrný věk zesnulých se pohyboval

Druhým hlavním tématem publikace je unikátní nález ozdobných bronzových kování konvice. Je zde vylíčena situace kolem jejího objevu a také podrobný soupis dochovaných částí bronzových aplikací. Je ironií osudu, že nález ležící pouhých pár desítek metrů od plochy zkoumané J. Poulikem, učinil dělník stavby dva týdny po ukončení jeho výzkumu v roce 1941. Ohledání, vyzvednutí dalších kusů a také podání zprávy provedli amatérští archeologové A. Říčka a Fr. Adámek. Zajímavá je podkapitola 3.4 s přehledem vývoje rekonstrukce nedochované dřevěné nádoby, na níž kování spočívala, včetně poněkud absurdní interpretace A. Radnótiho, coby koňského jha. Závěrečná podkapitola této části se věnuje možné

interpretaci maloměřické konvice a její pozici v laténském světě. Prostor je věnován především výzkumu V. Kruty a D. Bertuzzi, kteří výjevy na některých kováních vztahují k hvězdné obloze nad Brnem ve 3. století BC. Autorka sama ponechává na čtenáři, zda se s těmito závěry ztotožní, ale obecně konstatuje pravděpodobný význam nádoby v rituální rovině. Zároveň jej doplňuje o důležitou roli, kterou v rámci prezentace doby laténské na Moravě hraje konvice i nyní.

Práce je psána velmi čtivou a poutavou formou, přestože neztrácí na kvalitách odborného textu. Pozitivně je třeba hodnotit kvalitní fotografické vyobrazení jednotlivých artefaktů včetně detailů kování slavné konvice. Kromě toho jsou zde publikovány i reprodukce dobových nálezových zpráv, terénních deníků, fotografií situací z dob výzkumu a také několik rekonstrukcí kroje a pohřbu z doby laténské. Celý text je bilingvální v českém a anglickém jazyce. Celkově tak publikace představuje zdařilé dílo sumarizující dosavadní zjištění o maloměřickém pohřebišti.

Mgr. Tereza Jošková

Literatura

- Čižmářová, J. 2005: Keltské pohřebiště v Brně-Maloměřicích. *Pravěk – Supplementum* 14. Brno.
Militký, J. 2018: Keltské mincovnictví ve 3. a 2. století před Kristem v Čechách. Praha.
Poulik, J. 1942: Das keltische Gräberfeld von Brünn-Malmeritz. *Zeitschrift des Mährischen Landesmuseums, Neue Folge* 2.

Jana Čižmářová:
Keltové, Brno a hvězdy
(The Celts, Brno and the Stars).
Moravské zemské muzeum, Brno 2021.
ISBN: 978-80-7028-561-9.
112 str.